

*Ольга ГОЛЬД,
кандидат філософських наук, докторантка
Житомирського державного університету
імені Івана Франка*

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РИСИ ГІБРИДНИХ ВІЙН: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ

До теми глобалізаційних процесів та гібридних війн у сучасному аспекті звертаємося тому, що світ має ефективно відповідати викликам сьогодення. Глобалізаційні процеси відображають соціальні явища та їхні наслідки, що торкаються економіки, політики, передавання інформації, міграцій населення, гібридних методів ведення війни.

Соціально-філософська думка порушує питання глобальних процесів і гібридних війн у сучасному аспекті не вперше. Виклики суспільства часто пов'язані з процесами, що є актуальними у світі та Україні.

Методика класичного еволюціонізму (запропонував представник британської школи соціології Г. Спенсер), неоеволюціонізму (автор — американський антрополог Дж. Стюарт) та концепції феномена цивілізації як «макроісторичного процесу» (розробив ізраїльський соціолог Ю. Н. Харарі) дозволила розглянути та проаналізувати сутність глобалізаційних процесів і гібридних війн у сучасному аспекті.

Проаналізовано факти глобалізаційних процесів і гібридних війн у світі та на теренах України, що зумовлено еволюційно-історичним станом і соціально-політичними умовами країни.

У науковій літературі подібні питання аспектів глобалізаційних процесів та гібридних війн в умовах трансформацій суспільства вже розглядали зарубіжні автори: А. Гарсія-Мальпика, Р. Колюччіа, А. І. Кордова-Аполлінар, Е. Макалістер, М. Мосто, Ч. У. Хілл. В українському просторі подібних питань торкалися М. Баймуратов, М. Козловець, Р. Лозинський, В. Поклад, Л. Филипович, Б. Юськів, П. Яроцький.

Метою роботи є аналіз явища глобалізаційних процесів та глобалізаційних процесів і гібридних війн; розгляд та узагальнення деяких аспектів феномена глобальних трансформацій та наслідків цих процесів.

Філософи розглядали різні аспекти глобалізаційних процесів і гібридних війн. Проте виникають нові форми, методи й підходи розгляду цього явища у світі та Україні. Нині має значення явище формування нових форм соціальних рухів, глобальних конфліктів за умов наслідків пандемії та війни, що по-новому вимагає розглядати феномен глобалізаційних процесів у світовій науці. Заглиблюючись у питання феномена глобалізаційних процесів, прагнемо відкрити сучасні аспекти соціуму. Розглянемо поняття «глобалізаційні процеси», «гібридна війна», «інформаційна війна», «міграція населення» у філософсько-соціальному та політичному розумінні в Україні та світовому обсязі. З'ясуємо, як ці чинники впливають на сучасний соціально-політичний простір. Повномаштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 р. призвело до глобалізаційних тектонічних зсувів соціальних та міжнародних стосунків. Наслідки: інформаційні війни, падіння міжнародних ринкових індексів, харчова криза Африки та Азії, енергетичні обмеження. На країну-агресора від перших днів війни накладають санкції, що стосуються окремих галузей економіки та конкретних осіб.

Глобалізаційні процеси зводять до розповсюдження локальних явищ соціуму, політики, економіки, а також екзистенціальному явищу особистості, де нівелюються матеріальні, інформаційні, географічні кордони соціальних систем. Процес глобалізації веде до уніфікації культури та розповсюдження доміанти загального зразка, мовних патернів, грошового виміру, інформаційного середовища.

На думку американського економіста Ж. Сороса, справжня поява глобального капіталізму як невід'ємна риса глобалізації відбулася, коли світ зіткнувся з енергетичною кризою. Відомо, що сучасні глобалізаційні процеси відбуваються в так званій неоліберальній моделі економіки.

Глобалізаційні процеси в різних аспектах прояву визначають новий етап розвитку людства. Їхні наслідки іноді пов'язані із COVID-19 та повномасштабним вторгненням в Україну. Інформаційна глобалізація як з'єднує, так і роз'єднує суспільства.

У жовтні 2022 р. у Твіттері виник скандал із американським підприємцем І. Маском щодо територіальної політики України. Це типовий приклад інформаційної гібридної війни. Бізнесмен та винахідник

має вплив на думки мільйонів читачів, тому його твіти важливі для різних сфер соціуму. Багато політиків користуються соцмережами для висловлення своїх думок, оскільки вони не підпадають під цензуру або попередню редакцію.

Інформаційні війни можуть бути частиною гібридної війни. Відомо, гібридна війна — комплекс ворожих дій, що концентрують приховані операції, порушення правил війни, диверсії, кібервійни, колабораціонізм, використання соціальних мереж, тероризм. Російські кібермережі іноді впливають на громадянське населення, публікуючи фейкові новини та будуючи «ботоферми» з арміями «коментаторів», інших учасників віртуального простору. Ворог підтримує всі можливі впливи на населення, розповсюджуючи панічні та утопічні настрої. Відомі випадки затримання Збройними силами України ворожих кіберзлочинців і колабораціоністів війни. Колаборантами нерідко стають цивільні громадяни та представники релігійних організацій в Україні.

У нашій країні діє низка закордонних релігійних організацій, багато з яких підтримують морально і матеріально народ в умовах війни. А деякі навпаки намагаються вести пропагандистську проросійську роботу.

Відмітимо зауваження професора Єльського університету Т. Снайдера: «Ми маємо позначити Україну як великий центр не лише християнської історії. Україна є центром мусульманської, єврейської та християнської цивілізації, і це одна з речей, яка робить її цікавою та примітною»¹.

30 травня 2022 р. відбулися слухання у Комітеті з питань гуманітарної та інформаційної політики на тему: «Про загрози національній безпеці України, пов'язані з діяльністю релігійних організацій, що мають керівні центри на території держави-агресора». «Дев'ятий рік в Україні триває російська військова агресія. Триває повномасштабне військове вторгнення РФ в Україну, що супроводжується цинічними і протиправними діями. Російська окупація частини українських

¹ Снайдер Т. Народження сучасної нації, або Які питання про Україну підняла російська агресія. Лекція#1 Тімоті Снайдера // Forbes. 2022. URL: <https://forbes.ua/svit/narodzhennya-suchasnoi-natsii-abo-yaki-pitannya-pro-ukrainu-pidnyala-rosiyska-agresiya-lektsiya1-timoti-snaydera-24092022-8558>

територій істотно позначилася на ситуації з дотриманням прав релігійних організацій. Останні фактично перетворилися на простір релігійної несвободи. Діяльність священнослужителів Російської православної церкви та її представників спрямована на підрив територіальної цілісності України, суверенітету держави та насамперед поглиблює міжцерковні та міжконфесійні конфлікти і протистояння в нашій державі», — зауважила заступниця голови Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики України І. Констанкевич².

Авторка нещодавно виступила на конференції «Міжнародна міждисциплінарна франкофонна конференція» (франц. «La conférence francophonie interdisciplinaire internationale», м. Галац, Румунія), присвяченій темі міграції та меншинам у 2022 р., де зауважила: «Питання міграції та меншин набувають нових рис у світі у рамках вторгнення російських військ в Україну в 2022 р. Це стосується процесів формування патріотизму як феномена багатоконфесійної країни та загального іміджу громадянина на світовій арені. Одним із впливових факторів міграційних процесів сьогодні є поліконфесійні суспільства. Нагадаємо також про концепцію акультурації (acculturation — від лат. ad — до і cultura — формування, розвиток) — процес взаємовпливу культур, прийняття одним народом цілком або частково культури іншого народу. Слід розрізняти поняття «аккультурації» та «асиміляції», при якій народ втрачає свою мову та культуру в контакт з іншою, більш розповсюдженою. Парадигма асиміляції це процес рівномірного наближення характеристик іммігрантів до розповсюджених характеристик приймаючого суспільства»³.

Солідарізуємося з думкою вченої Р. Войтович, яка стверджує: «Глобальний тероризм, який розпорочив сучасний світ, поставив його перед потребою глобальної міграції, яка привела до змішування мов та конфесій, що, безумовно, створило нові виклики суспільному розвитку. Результатом глобальної міграції стало розпорочення

² У Комітеті з питань гуманітарної та інформаційної політики проведено слухання «Про загрози національній безпеці України, пов'язані з діяльністю релігійних організацій, що мають керівні центри на території держави-агресора» // Верховна Рада України. 2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223469.html>

³ La Conférence Francophone Interdisciplinaire Internationale Migrations & Minorités. Galatie : L'université «Dunarea De Jos», 2022. 15 p.

людського потенціалу в пошуках реалізації відповідних інтересів. Глобальна міграція сьогодні набуває особливо стійких тенденцій, які регламентують державну політику більшості країн світу, відповідно до чого кожна національна держава постає перед об'єктивною необхідністю розробки своєї власної стратегії розвитку, виходячи із тенденцій впливу глобальної міграції»⁴.

Глобалізаційні процеси світу розповсюджуються на життя людства з посиленням військових дій в Україні та невирішенням питання наслідків пандемії. Ці процеси як об'єднують суспільство, так і роз'єднують, що призводить до глобальних або локальних конфліктів. Гібридна війна, що зараз спостерігається в Україні, є квінтесенцією майже всіх відомих методів ведення міжнародного конфлікту. Задля силового та морального втручання ворожі сили користуються кіберінформаційною зброєю. Приєднання до віртуального простору набуває популярності серед населення, адже інформація у соцмережах не проходить перевірку. Міграції населення, що посилюються після нападу російського агресора, набувають нових форм і зосереджуються в європейському регіоні як одному з головних полюсів глобальної трудової міграції. Світ поділився на два нових полюси, що підкреслює глобальні масштаби цієї війни. Завдання вчених, які виконують роль «наукової дипломатії» і стають частиною глобального дослідництва, вивчати явища, що виникають у світі, та допомагати суспільству подолати глобальне зло.

⁴ Войтович Р. Вплив глобалізації на розвиток сучасного світу // Відкриті очі. <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2013/06/blog-post.html>

Максим ЄНІН,

*кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології Національного технічного
університету України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»*

Маргарита ФЕСЕНКО,

*викладач кафедри психології та соціології
Всеукраїнського Університету Приватного акціонерного
товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

КОНЦЕПЦІЯ ІМІДЖУ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОГО ВИДАННЯ

Поняття іміджу як привабливого образу, який дозволяє популяризувати продукт, ідею або персону в тому чи іншому вираженні існує з часів виникнення людства. Інституціонально поняття іміджу оформилось у 20 ст., що пов'язано із розвитком психології та зв'язків із громадськістю¹. Підходи до визначення іміджу, його структури, специфіки утворення і конструювання досліджує іміджологія². Ця наука дає відповідь на головне питання — як управляти іміджем.

Розповсюджене поняття іміджу як спеціально сконструйованого ідеального образу для маніпуляції суспільною свідомістю, який може не мати нічого спільного з реальними характеристиками об'єкта носія іміджу³, є спрощеним, оскільки відображає тільки одну з його сторін. Природа іміджу набагато складніша. Наприклад, існують такі об'єкти, які не передбачають функціонування в умовах ринкової логіки продажів, попиту та пропозиції. Вони мають високу гуманістичну місію національного та глобального рівнів. Цю місію необхідно

¹ Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя. Кіровоград : ПП «Ексклюзив-Систем», 2014. 144 с.

² Болотова В. О., Ляшенко Н. О., Агаларова К. А. Іміджологія: текст лекцій для студентів спеціальностей 054 «Соціологія», 061 «Журналістика». Харків : Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», 2021. 150 с.

³ Webster's New Twentieth Century Dictionary of the English Language. Unabridged. New York : Simon and Schuster, 1975. 2129 p.